

КИРИЛ КАДИЙСКИ
ДА СЕ РОДИШ ОТ СВОЯ ДУХ

chitanka.info

Рембо беше скитник до последните си дни. В поезията непознати пътища го доведоха до открития, които смаяха не толкова него, колкото тия покрай него и след него. Защото той твореше не от суетата да изпъкне, а от злост към всичко, което потиска, от екзалтация пред стихийното.

Роден и притесняван в дребнобуржоазно семейство в Шарлевил, той постепенно изненадва всички: тесногърдите учители с преждевременното си развитие и свободомислие, роднините и най-вече тираничната си майка — с отчайващата дързост и непокорство.

Едва шестнадесетгодишен, когато му омръзва донемайкъде заобикалящият го „мизерен рай“, ожесточен от всичко, което въпреки обилните парфюми лъха безнадеждно на провинция, Рембо се хвърля в своето първо бягство. За да го хванат без билет във влака за Париж и върнат по етапен ред. Той вече е изоставил класиците с техните скучни поучения и заляга над неподходящи за възрастта му книги; написал е своите първи стихотворения. Някои от които доста предизвикателни и дори жигосващи, странни за годините му...

Виното е започнало да ферментира. „Исках да бъда поет и правя усилия да стана ясновидец — ще напише само след няколко месеца на своя преподавател Жорж Изамбар. — Страданията са огромни, но трябва да си силен, да си роден поет, а аз осъзнах, че съм поет...“ Никой не е описал така ярко собственото си раждане и болките... защото Рембо се ражда от своя дух!

След няколко дни той избягва наново и се скита по изровените пътища заедно с отстъпващите френски войски (войната с Прусия, започната от Наполеон III, върви към трагичен за Франция край). Плачевната движеща се картина, персонаж в която е и той, и действията на правителството на „народната измяна“ потапят Рембо в горчиво отчаяние.

И може би затова с такава страст и неукротими изблици той посреща Парижката комуна. През седемдесет и първа (от септември е вече в Париж и се движи сред недоволстващата бохема) и седемдесет и втора година Рембо твори трескаво и посвещава на тия клокочещи, залени от слънце и изстиваща кръв дни не едно свое стихотворение.

Но Комуна пада, покрива свода с оловен дим и покрусва и поезията му полита към друго небе. Само лишените от дарба пеят все на един глас — в някои времена от безсилие, а в други — защото така

им е по-изгодно. Силният поет твори заедно с времето — истински за времето можем да съдим по поезията...

Поемата „Пияният кораб“ е връх, след който Артюр Рембо започва да върви от другата страна на планината. Рембо е един от неколцината откриватели на тая кристална планина, наречена Символизъм, и колкото и да се изкачват по нея след това, почти всички ще имат печалната слава на литературни туристи.

Една бурна разправа с Верлен, който стреля в приятеля си, прекъсва изнурителните им скитничество из Белгия и Англия и слага край на тяхната мъчителна дружба. Единият отива в затвора. А другият, след като е написал книгата „Един сезон в ада“ и „Озарения“ — стихотворения в проза, двадесетгодишен напуска завинаги литературата. А и помпозната сграда на френската поезия, разядена от времето и доста подкопана от усилията на новаторите, заплашва да се срути всеки момент. Но точно този момент Рембо не иска да чака — защото очакването би означавало бавна агония — и с още неколцина като него с няколко удара само решава съдбата ѝ. И като остава другите да разчистват развалините на тая духовна Бастилия, за да освободят пространство за новото, се оттегля от мястото на произшествието. Зоват го нови предели и нови усещания. За него светът, в който е имал нещастieto да се роди, не се нуждае от поезия.

Може би затова и Верлен в прочутата си книга „Прокълнати поети“ е така примирително-опрощаващ: „... нека Артюр Рембо знае, ако случайно погледът му спре на тези редове, че ние не сме съдници на човешките мотиви, и нека бъде уверен, че напълно одобряваме (но и жестоко тъжим) откъсването му от поезията, стига само това откъсване, както не се съмняваме, да е логично, честно и необходимо за него“.

Доколкото откъсването на Рембо от поезията е било необходимо за него, е лично негов проблем, но че то е логично и честно — можем да не се съмнявала, времето го потвърждава. Самонадценяването и самоподценяването са двете крайности на една трагична слабост: невъзможността за самопреценка. Ако повечето от творците можеха да видят мястото си в общия процес, биха си спестили безплодни усилия и не биха затлачвали онова малко, което би имало шанс да бъде все пак забелязано. Дали Рембо не се е подценявал? Едва ли. По-скоро е имал изключително точна представа за себе си. А когато си създаде

безспорни образци, можеш да си позволиш лукса и да не публикуваш. Защото забравата покрива с прах и позлатените гърбове на много, грижливо подредени по лавиците, томове, а вечното в изкуството успява рано или късно да проблесне като изтървана монета, озарена от случаен лъч, и да привлече погледите на жадните за нещо ново. Таваните на световната литература сред камарите от вехтории са криели винаги по някоя изненада. Рембо в цялост не е трябвало дълго да чака, за да бъде открит, но не малко от творбите му са имали тази участ. Верлен загубил приятеля, не е можел да допусне загубата му за литературата, дори не загубата, а само накърняването на целостта. Колко са поетите, увлечени в боричкания за самоутвърждаване, готови да обърнат очи към тия край тях, ако не да ги подкрепят, то поне да видят мястото им и да ги оценят по достойнство! А това, което прави Верлен с „Прокълнати поети“, е истинска битка за утвърждаване сред съвременниците на нещо спорно за повечето, но което бъдещето ще приеме като единствена мярка за времето, когато е било сътворено. Чуйте само: „Ето ние заклеваме тук всички наши познати и непознати приятели, които притежават *Бдящите, Прикляквания, Бедните в църквата, Нощните будители, Митничарите, Ръцете на Жан Мари, Милосърдната сестра* и каквото и да е друго, подписано от това вълшебено име, да бъдат така добри да ни ги изпратят за евентуално допълване на настоящия труд. В името на честта на литературата повторно отправяме молба към тях. След снемане на копия ръкописите ще бъдат най-добросъвестно върнати на великодушните им собственици“.

Много направления и школи смятат Артюр Рембо за свой предтеча. Той принадлежи повече на ХХ век, отколкото на времето, в което създава своите гениални стихове; времето, направило от него едно чудо и твърде бързо убило поета у неистовия Юноша. „Детето-Шекспир“ — както го нарича Юго. Сензационното и досега буди интереса на изследователи и читатели, но не това дава стойност на неговите творби. Сбъднатите прозрения и тия, на които предстои да се сбъднат, дават блясък на истинското творчество. Озаренията на Рембо не са фойерверките на лесната слава, а галактика, която се движи и по пътя си озарява другите. Непредсказуеми са пътищата, по които ще премине тая мъглявина (това го казваме за всички, които обичат

пределно ясната и разбираемата — за тях! — поезия), но едно е сигурно — пространствата пред нея са бездънни.

По-нататък животът на Рембо е интересен само за изследователите, които търсят подробности или за да обяснят бягството му от поезията, или да им послужат като ключ за разгадаване на някои от текстовете. У читателя този живот може да предизвика само любопитство. Рембо скита из много страни, записва се доброволец в холандската армия, но по пътя за остров Ява бяга. Попада в Етиопия и се захваща с търговия. Между другото — и на оръжие; снабдява бъдещия император Менелик През 1891 година пада от кон. Болен заминава за Европа. В книгата на Марсилската болница от тая година е записано, че на 10 ноември е починал Артюр Рембо — търговец.

И не защото е бил забравен като творец. Той е забравил, че някога е бил поет.

Но Рембо вече е влязъл в кръга на великите. Внезапната му поява, странното поведение и загадъчното изчезване от литературата, липсата на навременни публикации, тъмните моменти от живота му, замъглявани и фалшифицирани умишлено от семейството, което и след смъртта му сякаш не може да се примири с факта, че Рембо не е станал това, което му е отреждало то в своя филистерски унес — всичко това създава неимоверна работа за мнозина изследователи, текстолози и издатели. Въпросът за читателите се разбира от само себе си. Нови генерации поети виждат, че прокарват своя труден път там, където Рембо е бил, макар и мимоходом.

Гео Милев поставя Рембо до Маларме: „И двамата бяха чужди и неразбрани за времето си. Техният идеал беше по-голям от времето. Тяхното слово като всяко пророческо слово отиваше отвъд времето...“.

Добре, че нещата не зависят само от нас.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.